

МІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра психології, педагогіки і фізичного виховання

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

Індивідуальні стилі спілкування підлітків

Студентки _3__ курсу групи
__Соа 14-20__

Педагогічного факультету германської та української філології
спеціальності 014

Середня освіта

Колодій Анастасії Ярославівни

Науковий керівник: к.психол.н., доцент Шевчук В. В.
кафедра психології і туризму

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії:

(прізвище та ініціали)

(прізвище та ініціали)

Київ 2023

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТИЛІВ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ.....	5
1.1 Особливості спілкування в підлітковому віці.....	5
1.2 Індивідуальні стилі спілкування підлітків	7
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТИЛІВ ПІДЛІТКІВ.....	11
2.1 Методики дослідження.....	11
2.2 Результати дослідження та їх аналіз	13
ВИСНОВОК.....	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	20
АНОТАЦІЯ.....	22

ВСТУП

Підлітковий вік – це час завершення дитинства, дорослішання, переходу від дитинства до дорослості. Зазвичай він відповідає хронологічному віку від 10-11 до 14-15 років. Здатність до рефлексії, натренована в навчальній діяльності в середньому класі школи, учень спрямовує на себе. Порівняння з дорослими і молодшими дітьми приводить підлітка до висновку, що він уже не дитина, а дорослий. Підліток починає відчувати себе дорослим і хоче, щоб інші визнавали його незалежність і важливість.

Д. Б. Ельконін вважав, що спілкування з однолітками стає основною діяльністю дітей цього віку. Особливо на початку підліткового віку діяльність спілкування, свідоме випробування власних стосунків з іншими людьми (пошук друзів, з'ясування стосунків, конфлікти та примирення, зміна компаній) виділяються у відносно самостійну сферу життя. Головна потреба часу – знайти своє місце в суспільстві, бути значущим – реалізується у спільноті однолітків. Для підлітків можливість широкого спілкування з однолітками визначає привабливість занять та інтересів. Коли підліток не може знайти задовільне місце в системі спілкування в класі, він «випадає» зі школи як психологічно, так і буквально.

Динаміка мотивів спілкування з однолітками в підлітковому віці: бажання бути серед однолітків, робити щось разом; мотив зайняття певного місця в групі однолітків; Прагнення до автономії та визнання цінності власної особистості. У спілкуванні з однолітками розігруються найрізноманітніші сторони людських взаємин, побудова стосунків за «Кодексом суспільства», реалізується прагнення до глибокого взаєморозуміння. Інтимно-особистісне спілкування з однолітками - це діяльність, яка передбачає засвоєння моральних норм і цінностей на практиці. У ньому формується самосвідомість як основне новоутворення психіки. Часто навіть підставою для погіршення успішності є порушення спілкування з однолітками. У молодшому шкільному віці розв'язання проблеми успішності часто призводить до гармонізації сфери спілкування з однолітками, підвищення самооцінки і т. д. У підлітковому віці

все з точністю до навпаки - вирішення напруженості в спілкуванні, пом'якшення особистісних проблем може привести до поліпшення в успішності.

Актуальність. Вивчення стилів спілкування в підлітковому віці, є актуальною та важливою темою.

Порівняльному аналізу щодо стилів спілкування в літературі приділяється надто мало уваги, а відповідні дослідження практично відсутні. Ми розглянемо 6 стилів спілкування: авторитарний, маніпулятивний, альтероцентричний, конформний, індиферентний, діалогічний.

Об'єкт :особливості індивідуальних стилів спілкування підлітків

Предмет: індивідуальні стилі спілкування підлітків

Гіпотеза: підлітки використовують орієнтації спілкування, як авторитарність та діалогічність, під час конфліктів використовують стратегії: «співпраця», «приспосовування», «компроміс», уникнення, що й визначає індивідуальні стилі спілкування підлітків.

Мета роботи – виявити та описати індивідуальні стилі спілкування підлітків.

Завдання:

1. Проаналізувати особливості спілкування в підлітковому віці
2. Описати індивідуальні стилі спілкування підлітків
3. Емпірично дослідити індивідуальні стилі спілкування підлітків

Структура роботи: курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел у кількості 20 та анотації. Загальний обсяг роботи складає 23 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТИЛІВ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ

1.1 Особливості спілкування в підлітковому віці

Підлітковий вік чутливий до розширення та збагачення стосунків з однолітками. Це виражається у встановленні підлітком довірливого особистісного спілкування з однолітками як основної діяльності цього віку. Спілкування з однолітками в молодості виконує такі функції:

- о обмін інформацією, самопізнання,
- о вдосконалення навичок взаємодії з однолітками,
- о Збагачення навичок емпатії, здатності ділитися спільною діяльністю, інтересами та почуттями з іншими,
- о встановити контакт з протилежною статтю та освоїти гендерні ролі,
- о формування автономності підлітка, його незалежності від дорослих,
- о Набуття досвіду досягнення прийнятного соціального статусу. У групі однолітків виникає нова соціальна ситуація[17].

Розвиток особистості підлітка в підлітковому, юнацькому віці формує прагнення дорослого до емоційної незалежності і активізує потребу в спілкуванні з однолітками. Також важливою сферою стає спілкування з однолітками через дію механізму самооцінки – порівняння себе з однолітками. Стосунки підлітків з однолітками виявляють нові поведінкові реакції: об'єднання в групи, пошук друзів і товариства, реакції на хобі, і реалізуються через встановлення дружніх стосунків і пошук і встановлення значимого статусу в групі спорідненості [20].

Реакція підлітка на групування – потреба підлітка належати до групи, що виражається в його бажанні бути поруч і спілкуватися з однолітками.

На основі групової реакції підліток спочатку розширює коло спілкування з однолітками, але ці стосунки характеризуються значною емоційністю і конфліктністю внаслідок егоцентризму підлітків у дружбі. Приблизно у віці 14-15 років підліткові стосунки виділяються та

диференціюються на категорії знайомих, друзів і друзів. Спочатку актуальні дружні стосунки з представниками однієї статі, до кінця підліткового віку може скластися дружба з протилежною статтю.

Динаміка дружби в цьому віці передбачає, насамперед, встановлення дружніх стосунків на основі спільних інтересів, визначення сенсу «Я», самопізнання, а в подальшому формування емоційних зв'язків і зміцнення соціальної взаємодії. навички. Важливим фактором дитячої дружби є подолання самотності. [13].

У молодості з'являється «код дружби» - набір значущих, цінних якостей, якими повинен володіти друг. Наприклад, це щирість, вірність, чесність, відданість і т. д. Найголовніше і цікаве в підлітковій дружбі - це розмова, дискусія. Егоцентризм підліткової дружби проявляється в перебільшеній критикі друзів і вірності собі. Для цього віку характерна висока чутливість до оцінок однолітків, яка може суперечити оцінкам дорослих.

У підлітковому віці відбувається пошук референтної групи. Пошук референтної групи характерний для всіх підлітків, причому потреба досягти в ній високого статусу активніше проявляється у хлопців. Для підлітка дуже важливо мати групу близькості, цінності якої він приймає, на чії норми поведінки та оцінки орієнтується.

В основі інтелектуально-естетичних пристрастей лежить глибокий інтерес підлітка до певної галузі знань або діяльності - історії, музики, малювання, комп'ютерного програмування і т. д. Егоцентричні пристрасті також наповнені подібним змістом, але їх основною метою є не поглиблення навичок, а розвиток навичок. але шлях самоперевірки для досягнення лідерства серед однолітків. Молоді люди, які мають таке захоплення, намагаються привернути увагу оригінальністю своєї діяльності, привернути увагу і підвищити свій авторитет в очах оточуючих. [11].

Фізичні та ручні захоплення підлітків зумовлені їх бажанням підвищити свою силу, витривалість, спритність або набути якихось витончених ручних навичок. Крім спорту і бодібілдингу, це захоплення скейтами, роликами,

Спільним для підлітків обох статей у цьому виді захоплень є поширена орієнтація не на хід заняття, а більше на досягнуті результати.

Є підлітки з колекціонуванням, в основі якого лежить колекціонування, яке може поєднуватися з пізнавальною потребою, схильністю до накопичення матеріальних благ, бажанням слідувати молодіжній моді (колекціонування етикеток, наклейок, платівок) тощо.

Найпоширенішими серед сучасних підлітків є пізнавально-комунікативні захоплення, які можуть набувати примітивного змісту. Це, наприклад, багатогодинні порожні розмови у звичайному вуличному суспільстві чи з випадковими друзями, некритичне спостереження за тим, що відбувається (від вітрини до вуличної пригоди), постійне поверхневе спілкування з однолітками по мобільному телефону чи Інтернету, тривале сидіння перед екраном телевізора або комп'ютера. [9].

Перегляд телевізора може тривати кілька годин поспіль, але особливо їх цікавлять кримінально-пригодницькі фільми, бойовики. Вся інформація сприймається досить поверхнево, іноді відразу ж передається іншим і забувається, заглушається іншою порцією. По суті, таке проведення часу важко назвати хобі, але воно властиво великій кількості підлітків.

Спілкування підлітків з однолітками може відбуватися і через ігрову діяльність. Гра зберігає свою привабливість для підлітка, якщо відповідає його інтересам. Найпопулярнішими серед представників цього віку є комп'ютерні ігри, є також спортивні, рідше інтелектуальні ігри.

В інформаційно-комунікаційних захопленнях проявляється жага нової, малозначущої інформації, яка не вимагає критичної обробки, і потреба в легкому спілкуванні з однолітками - у великій кількості контактів, що дозволяють обмінюватися цією інформацією. [19].

1.2 Індивідуальні стилі спілкування підлітків

Індивідуально-типологічні особливості взаємодії партнерів, переважання певних форм, засобів і способів поведінки зумовлюють вироблення певного стилю спілкування. [6,7,8].

Стиль спілкування - це індивідуальна і стійка форма поведінки людини в спілкуванні, яка виявляється в усіх умовах взаємодії - в ділових і особистих стосунках, у стилі керівництва і у вихованні дітей, у способах прийняття рішень і розв'язання конфліктів, у методах спілкування. психологічний вплив на людей.

Стиль спілкування характеризується насамперед такими параметрами, як варіативність, ситуаційна доречність і конкретність. Він являє собою мобільну систему використання засобів і способів зв'язку, які можна змінювати в залежності від ситуації. [3].

За ступенем адекватності засобів і способів спілкування ситуативним умовам, у яких відбувається взаємодія, виділяють гнучкий, жорсткий і перехідний стилі. [2].

Гнучкий стиль характеризується високим ступенем орієнтації в ситуації спілкування, адекватною оцінкою оточуючих і самооцінкою, розумінням підтексту спілкування, емоційного стану співрозмовника. Ригідний стиль характеризується відсутністю достатнього аналізу власної поведінки та поведінки оточуючих, недостатньою оцінкою інших і самооцінкою, слабким самоконтролем, нерозумінням підтексту спілкування, невмінням знайти відповідну Форма спілкування ефективно впливає на співрозмовника. Перехідний стиль – проміжний. Для нього характерно, що в тій чи іншій мірі виявляються як ті, так і інші схильності, тобто розуміння людей і ситуацій неповне, вплив на оточуючих не завжди дієвий і адекватний ситуації. [18].

Необхідно розрізняти такі явища, як стиль спілкування індивіда і те, як індивід спілкується в конкретних ситуаціях. Особливості спілкування особистості в тій чи іншій конкретній ситуації дійсно неможливо зрозуміти і пояснити без урахування специфічних особливостей і параметрів самої ситуації. Але під стилем мається на увазі не спілкування індивіда взагалі і не

його ситуаційні риси, а лише властиві йому риси, що характеризуються індивідуальною специфікою, відносною стійкістю і трансцендентністю, тобто схильністю проявлятися в об'єктивно різних ситуаціях. від соціальної взаємодії (в межах певної сфери життя або соціальної групи).

Стиль спілкування визначається контекстом діяльності, в яку він включений, а тому індивідуально-типологічні особливості взаємодії визначають як стиль спілкування. [17].

Існують різні підходи до виявлення стилів спілкування.

Так, А. Б. Петровський розробив двокомпонентну типологію взаємодії, зробивши акцент на дисциплінарній та особистісно-орієнтованій моделях спілкування.

Основними критеріями, що визначають різницю з різними моделями, є різне розуміння цілей діяльності, методів і тактик спілкування з ними.

- О авторитарний (відкритий, домінуючий, доброзичливий);
- О діловий (замкнутий, домінуючий, доброзичливий);
- О вищий (замкнутий, домінуючий, непривітний);
- О поступливий (відкритий, пасивний, доброзичливий);
- О байдужий (відкритий, пасивний, непривітний);
- О відчужений (замкнутий, пасивний, непривітний);
- О формально-толетарний (замкнутий, пасивний, доброзичливий);
- О агресивний (відкритий, домінуючий, недружній). [10].

Стиль спілкування істотно впливає на поведінку людини під час її взаємодії з іншими людьми. Конкретний вибір стилю спілкування визначається такими чинниками: особистісними характеристиками людини, її світоглядом і соціальним статусом у певному суспільстві, характеристиками цього суспільства тощо. Передбачається, що стиль спілкування характеризується більшою готовністю людини до детерміновано спілкування в певній ситуації, то можна говорити про три основні стилі: авторитарний, демократичний, ліберальний, ритуальний, маніпулятивний і гуманістичний. Ритуальний стиль визначається міжгруповими ситуаціями; авторитарний,

демократичний, ліберальний, маніпулятивний - бізнес; гуманістичний – міжособистісний. [16, 2, 12].

Стиль спілкування в цьому ракурсі слід розглядати як схильність до певного типу спілкування, спрямованість і готовність до нього, що виявляється в тому, як людина підходить до вирішення більшості ситуацій. Однак єдиний стиль не визначає повністю спілкування людини, він може спілкуватися в будь-якому іншому, «чужому» стилі. Отже, якщо людину приваблює маніпулятивний стиль спілкування, це зовсім не означає, що її спілкування з близьким другом також буде фактичним.

ритуальне спілкування. Головне завдання партнерів в цьому стилі - підтримувати контакт із суспільством і зміцнювати уявлення про себе як члена суспільства. При цьому важливо, що партнер у ритуальному спілкуванні є, так би мовити, необхідним атрибутом здійснення ритуалу. У реальному житті існує багато ритуалів, іноді дуже різних ситуацій, в яких кожен бере участь як «маска» з заданими характеристиками. Ці ритуали вимагають від учасників лише одного – знання правил гри. Наприклад, ми вітаємося зі знайомими і незнайомими людьми, говоримо про погоду, сміємося, скаржимося на побутові труднощі – це все елементи ритуального спілкування. [15].

маніпулятивне спілкування. Це спілкування, в якому партнер розглядається як засіб для досягнення зовнішніх для нього цілей. У маніпулятивному спілкуванні співрозмовнику показують лише те, що сприяє досягненню мети. При такому спілкуванні ми фактично «нав'язуємо» партнеру стереотип, який вважаємо найбільш вигідним на даний момент, навіть якщо обидва партнери мають свої цілі, змінити точку зору співрозмовника. Переможе той, хто виявиться найбільш винахідливим маніпулятором, тобто той, хто краще знає партнера, краще розуміє цілі та володіє кращими техніками спілкування.

Звідси не слід робити висновок про негативне явище маніпуляції. Багато професійних завдань включають маніпулятивне спілкування. По суті, будь-яке навчання (суб'єкту необхідно дати нові знання про світ), переконання,

управління завжди включає маніпулятивне спілкування. Тому ефективність цих процесів значною мірою залежить від ступеня володіння закономірностями і прийомами маніпулятивного спілкування.

гуманістичне спілкування. Найчастіше саме особисте спілкування дає змогу задовольнити такі потреби людини, як розуміння, співчуття, співпереживання. Ні ритуальне, ні маніпулятивне спілкування не можуть впоратися з цією проблемою. [4].

Авторитарне спілкування. Це сила людини в процесі спілкування. Індивідуальні рішення, накази, розпорядження. Люди, які вважають себе авторитарними, мають догматичне мислення, згідно з яким лише одна думка (головним чином думка керівника) є правильною, а всі інші — неправильними. Ініціатива інших людей не заохочується.

демократичне спілкування. Він характеризується колегіальністю прийняття рішень, сприяє активності учасників комунікаційного процесу та усвідомленню кожним проблеми, що вирішується, способів виконання завдань і досягнення мети. Врахування інтересів, потреб і бажань учасників комунікаційного процесу.

ліберальне спілкування. Ліберальний або поступливий, «пливе за течією» у спілкуванні, часто вдається до переконливості співрозмовника, безініціативний у спілкуванні. [1].

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТИЛІВ ПІДЛІТКІВ

2.1 Методики дослідження

Основним завданням роботи на емпіричному етапі було виявлення індивідуальних стилів спілкування підлітків

У дослідженні прийняли участь 25 підлітків.

Для емпіричного дослідження стилів спілкування та саморегуляції були обрані наступні стандартизовані психологічні методики :

1) методика «Спрямованість особистості в спілкуванні (СОС)»;

2) методика вивчення стилю виходу з конфліктної ситуації за К. Томасом (в адаптації Н. В. Гришиної);

Методика С. Л. Братченко «Спрямовання особистості в спілкуванні «SOS» (за результатами тестування) для вивчення спрямованості особистості в спілкуванні, під якою розуміється сукупність особистісних установок більш-менш ціннісних усвідомлених орієнтацій у сфері спілкування міжособистісного, як «комунікативна парадигма» індивіда включає ставлення до джерела спілкування, його цілей, засобів, бажаної та відповідної поведінки в спілкуванні тощо.

Методика «SOS» має проєктивний характер, а в його основі — незавершені спогади. Використовується для дослідження індивідуальних практик, таких як комунікативна компетентність, етична свідомість, важливі аспекти професійної свідомості представників комунікативно багатих професій (вчителів, менеджерів тощо), таких як діалог, комунікативна орієнтація, яка відома як орієнтація через рівноправне спілкування, взаємоповага та довіра; авторитарна спрямованість, відома як домінантність у спілкуванні, прагнення «придушити» особистість співрозмовника, контролювати його; маніпулятивна спрямованість, тобто прагнення контролювати співрозмовника і весь дискурс з метою отримання різноманітних вигод, розглядаючи співрозмовника як засіб, об'єкт маніпуляцій; альтероцентрична орієнтація, яка характеризується прагненням сприяти розвитку співрозмовника та розвитку та добробуту іншого; конформна спрямованість характеризується нерівним спілкуванням на користь співрозмовника, орієнтацією на підкорення владі; індіферентна

спрямованість, тобто. таке ставлення до спілкування, при якому ігнорується його проблематика, домінування настанов на «чисто ділові» справи, як «займання» спілкуванням.

Методологія спрямована на визначення рівня експресії кожного з цих шести типів SOS для дослідника.

Методологія К. Томаса (яка базується на тестовому методі) дозволяє визначити типові кроки, такі як вихід із конфлікту, поступливість, конфлікт, компроміс, співпраця.

Відмова або ігнорування конфлікту — це поведінка, яка мало враховує інтереси іншої сторони, а також інтереси опонента в конфлікті.

Боротьба або «змагання» — це тип поведінки, при якому інша сторона розглядається як вищий і задоволений у боротьбі, тоді як інтереси суперника применшуються.

Самовдоволення, тобто готовність до самопожертви, — це такий тип поведінки, який призводить до мінімального врахування інтересів іншої сторони конфлікту та максимального задоволення опонентів.

Компроміс або поступливість — це тип поведінки, який передбачає часткове задоволення своїх потреб у конфлікті з потребами опонента, що досягається словами: «Я підкорю щось тобі, а ти підкоришся чомусь». зараз. один одного", - сказав він.

Допомога – це така поведінка, яка приносить велике задоволення від конфлікту між своїми інтересами та інтересами ворога.

2.2 Результати дослідження та їх аналіз

У результаті проведеного дослідження було отримано дані щодо спрямованості особистості у спілкуванні, які узагальнено представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Дані щодо спрямованості особистості у спілкуванні (% досліджуваних)

	Спрямованість особистості (види)	% досліджуваних	
1	Діалогічна	36	
2	Авторитарна	40	
3	Маніпулятивна	4	
4	Альтероцентристська	4	
5	Конформна	8	
6	Індиферентна	8	

З табличних даних видно, що досліджувані здебільшого наділені такими орієнтаціями спілкування, як авторитарна (40%) та діалогічна (36%), які й визначають їх стилістичні характеристики.

Тобто спілкування людей з авторитарним стилем характеризується орієнтацією на домінування в спілкуванні, прагненням «придушити» особистість співрозмовника, підкорити його собі, «комунікативною агресивністю», когнітивним егоцентризмом, вимогою розуміння (точніше, потреба погодитися з власною позицією) і небажання зрозуміти співрозмовника, неповага до точки зору іншої людини, орієнтація на стереотипне «функціонування спілкування», комунікативна ригідність.

Діалогічний стиль спілкування заснований на рівноправному спілкуванні і ґрунтується на взаємоповазі, довірі та взаєморозумінні. Взаємна відкритість і комунікативна співпраця, прагнення до взаємного

самовираження, розвитку і співтворчості також є характерними рисами цього стилю.

Значно менший відсоток обстежених студентів характеризується конформістською (8%), індиферентною (8%), маніпулятивною (4%) та альтероцентричною (4%) спрямованістю та стилями спілкування.

мал. 1 дані про стилі спілкування підлітків за їхньою спрямованістю

Стилі виходу з конфліктної ситуації

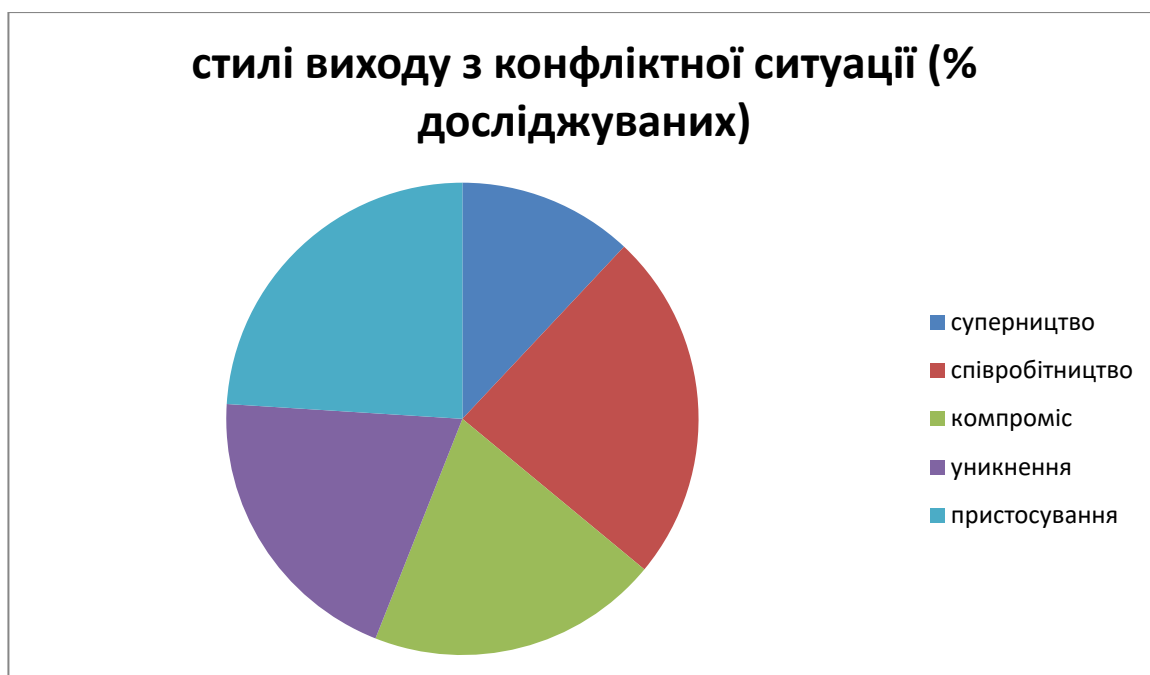
Отримані емпіричні дані досліджуваних щодо виходу з конфліктної ситуації представлено у таблиці 2.2.

Таблиця 2 Дані про стилі виходу з конфліктної ситуації (% досліджуваних)

Стилі виходу з конфліктної ситуації	% досліджуваних	
Суперництво	12	
Співробітництво	24	
Компроміс	20	
Уникнення	20	
Пристосування	24	

Як свідчать отримані дані, усі стилі виходу з конфліктної ситуації (за винятком стилю «суперництва») розподілені серед підлітків досліджуваної категорії майже рівномірно: «співробітництво» представлено 24%, «пристосування» – 24. % , «Компроміс» - 20%, «Уникнення» - 20%; «Суперництво» представляють 12% респондентів.

Під час вирішення конфліктних ситуацій підлітки зазвичай характеризуються поведінкою, спрямованою на пошук рішення, яке відповідає інтересам усіх залучених сторін. Тобто сторони конфлікту, захищаючи свої інтереси, намагаються плідно співпрацювати. Така поведінка вимагає більш тривалої роботи, оскільки люди спочатку висловлюють свої проблеми, інтереси та потреби, а потім обговорюють їх. Серед підлітків є ті, хто хоче відкласти вирішення проблеми на потім.

Отже, досліджувані, як правило, оснащені такими орієнтаціями спілкування, як авторитарність та діалогічність, що й визначає індивідуальні стилі спілкування підлітків. Усі стилі виходу з конфліктної ситуації («співпраця», «приспособлення», «компроміс», «уникнення», крім стилю «суперництва») розподілені серед підлітків досліджуваної категорії майже рівномірно.

ВИСНОВОК

У підлітковому віці істотно змінюються мотиви спілкування з друзями і пов'язані з ними переживання. Дорослі схильні сприймати мотиви спілкування підлітків з однолітками досить примітивно — як бажання просто бути разом, у звичній, комфортній обстановці.

Насправді підлітків об'єднує просте бажання бути серед однолітків, грати з ними, робити щось разом.

Підліткам важливо не тільки бути з однолітками, вони прагнуть зайняти в їх оточенні позицію, що відповідає їхнім уявленням. Для одних це бажання бути лідером, для інших - користуватися авторитетом у певних справах, треті намагаються знайти близького друга.

У 14-15 років посилюється бажання визнати цінність власної особистості. Дослідження показують, що розчарування через те, що вони значущі серед однолітків, є причиною найважчих негативних переживань для багатьох підлітків. У старших підлітків спостерігається індивідуалістична акцентуація особистості як спрямованість дій на задоволення власних потреб, на особистісне самоствердження.

Суспільство та інші люди цікавлять їх опосередковано, через призму власних інтересів, трохи пізніше підліток вже прагне до автономії. Старший підліток, як і молодший, потребує товариства однолітків, але їх напористість проявляється в бажанні утвердитися у власних очах, а не в очах інших.

Підлітки схильні формувати дуже близькі (зазвичай тимчасові) стосунки з однолітками – вони шукають друга. З кожним роком потреба у стосунках з ним стає все гострішою. Спілкування з близьким другом - предмет особливих роздумів для підлітка.

Така динаміка мотивації спілкування підлітків пов'язана з інтенсивним розвитком особистісної та міжособистісної рефлексії, появою особистої відповідальності за успішність спілкування з іншими. Зростає критика власних недоліків, прагнення до вдосконалення, в тому числі в плані спілкування.

Через відсутність комунікативних навичок у багатьох молодих людей вони часто використовують неадекватні методи переконання однолітків (тиск, протест, опір тощо). Тому підліток повинен оволодіти основними комунікативними навичками: побудовою психологічного контакту, слуханням і орієнтуванням у ситуаціях, використанням різноманітних вербальних і невербальних засобів спілкування тощо.

Основним завданням роботи на емпіричному етапі було виявлення індивідуальних стилів спілкування підлітків

У дослідженні прийняли участь 25 підлітків.

Для емпіричного дослідження стилів спілкування та саморегуляції були обрані наступні стандартизовані психологічні методики :

- 1) методика «Спрямованість особистості в спілкуванні (СОС)»;
- 2) методика вивчення стилю виходу з конфліктної ситуації за К. Томасом (в адаптації Н. В. Гришиної).

В ході дослідження ми виявили, що досліджувані, як правило, оснащені такими орієнтаціями спілкування, як авторитарність та діалогічність, що й визначає індивідуальні стилі спілкування підлітків. Усі стилі виходу з конфліктної ситуації («співпраця», «пристосування», «компроміс», «уникнення», крім стилю «суперництва») розподілені серед підлітків досліджуваної категорії майже рівномірно, що підтверджує нашу гіпотезу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бернс Р. Розвиток концепції «Я» підлітків / Роберт Бернс. К.2013
2. Розвиток особистості / Бех Іван Дмитрович: У 2 кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні основи. К.: Либідь, 2013. 344 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. Посібник / Ө. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін.. К. : Просвіта, 2015. 416 с
4. Гірняк А. Н. Поняття норми як предмет теоретико-методологічного аналізу / А. Гірняк, Ю. А. Гірняк. Павлишин // К. 2011.
5. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції підлітків: навч. –Тернопіль., 2014. –309 с.
6. Заброцький М. М. Основи вікової психології / Михайло Михайлович: Педагогічний посібник. Тернопіль., 2015. 112 с.
7. Куніцина В. Н. Міжособистісне спілкування. / Куніцина В.Н., Казаринова Н.В., Погольша В.М.: К., 2015. 544 с.
8. Леонтьєв А. А. Психологія спілкування / Олексій Олексійович Леонтьєв. — 2-ге вид., вид. К. 2011
9. Лосниця В.С. Психологія і педагогіка: / В. С. Лосниця: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К.: «Екс об», 2013. 304с.
10. Лучина Т. Формування емоційної культури підлітка / Т. Лучина: Шкільний світ. 2006. № 43. С. 6-7.
11. Підліткове міжособистісне спілкування. Методичні рекомендації / шкільний світ. 2007. № 17. С. 2-11. 34
12. Журавльова Н. Психологічна допомога підліткам у вирішенні міжособистісних проблем / Наталія Журавльова. психолог. 2008. -№ 12. -С. 3-9.
13. Обозов Н. Н. Психологічна культура взаємин.: К. 2014
14. Л. П. Осьмак Ціннісне сприйняття і самоствердження молоді / Л. П. Осьмак. К: 2015 № 3. С. 55-60.
15. Підліток: як йому допомогти / Упорядник Т. Гончаренко К.: 2004.

16. Постовий В. Гармонія та дисгармонія стосунків батьків і дітей у сучасній сім'ї / В. Постовий, Т. Кравченко, В. Нур, М. Міщенко. К: 2001. – № 7. С. 33–57.

17. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. ; під ред.Ю Л. Трофімової. 4-е вид.,. К.: Либідь, 2003. –560 с

18. Психологія підлітка. Навчальний посібник За редакцією А. Реана - СПб.: «Прайм-ЄВРО-ЗНАК», 2003. 480 с.

19. Райгородський Д.Я. Практична психодіагностика. Методи та дослідження / Д.Я. Райгородський. К. 2001.

20. Сергієнко І. М. Корекція підліткових відносин / Сергієнко І. М. // Актуальні проблеми психології. пр. 36 наук. Інститут психології імені Г.С.Костюка НАН України / За ред.С.Д.Максименка, З.Г.Кісарчук. К.: Міленіум, 2003. –Т. 3: Консультативна психологія та психотерапія. Випуск 2. С. 115 – 122.

АНОТАЦІЯ

Курсова робота на тему: Індивідуальні стилі спілкування підлітків

У вступі ми проаналізували актуальність дослідження, описали мету, завдання. Також, визначили гіпотезу дослідження.

У першому розділі ми розкрили особливість та важливість спілкування у підлітковому віці. Особливо інтенсивний розвиток спілкування дітей з однолітками відбувається саме в підлітковому віці. Включення підлітка в орбіту вже недитячих інтересів спонукає його до активної перебудови стосунків з оточуючими. У відповідь підлітка на нерозуміння з боку дорослого часто виникають різні форми протесту і непокори.

У підлітковому віці у дітей складаються дві різні за своїм значенням для інтелектуального розвитку системи стосунків — одна з дорослими, інша — з однолітками. Ці дві системи відносин, які виконують однакову роль (соціалізацію), часто вступають у змістові та нормативні конфлікти.

Також, ми проаналізували індивідуальні стилі спілкування підлітків.

У другому розділі емпірично дослідили Індивідуальні стилі спілкування підлітків. Для емпіричного дослідження стилів спілкування та саморегуляції були обрані наступні стандартизовані психологічні методики :

- 1) методика «Спрямованість особистості в спілкуванні (СОС)»;
- 2) методика вивчення стилю виходу з конфліктної ситуації за К. Томасом (в адаптації Н. В. Гришиної);

В ході дослідження було виявлено, що досліджувані, як правило, оснащені такими орієнтаціями спілкування, як авторитарність та діалогічність, що й визначає індивідуальні стилі спілкування підлітків.

У висновках підведено підсумки роботи.

Список джерел складає 20 одиниць.

Ключові слова: підлітковий вік, стиль спілкування, авторитарний, демократичний, ліберальний, однолітки, період, групова взаємодія.

ABSTRACT

Course work on the topic: Individual communication styles of teenagers

In the introduction, we analyzed the relevance of the research, described the purpose and tasks. Also, the research hypothesis was determined.

In the first chapter, we revealed the peculiarity and importance of communication in adolescence. A particularly intense development of children's communication with their peers occurs precisely in adolescence. The inclusion of a teenager in the orbit of non-childish interests prompts him to actively rebuild relationships with others. Various forms of protest and disobedience often arise in response to a teenager's misunderstanding on the part of an adult.

In adolescence, children develop two systems of relationships that differ in their importance for intellectual development - one with adults, the other with peers. These two systems of relations, which perform the same role (socialization), often enter into substantive and normative conflicts.

Also, we analyzed the individual communication styles of teenagers.

Individual communication styles of teenagers were empirically investigated in the second chapter. The following standardized psychological methods were chosen for the empirical study of communication styles and self-regulation:

- 1) the "Personality orientation in communication" method;
- 2) the method of studying the style of exiting a conflict situation according to K. Thomas (adapted by N. V. Hryshina);

In the course of the study, it was found that the researched, as a rule, are equipped with such communication orientations as authoritarianism and dialogicity, which determines the individual communication styles of teenagers.

The conclusions summarize the work.

The list of sources is 20 units.

Key words: adolescence, communication style, authoritarian, democratic, liberal, peers, period, group interaction.

